РОЗЛУКА

Козак від'їжджає, дівчинонька плаче: "Куди їдеш, козаче?

Козаче-соболю, возьми мене із собою на Вкраїну далеку!"

Щодня, коли возьму часопис в руку і погляну на останню сторону, дзвенить мені в ухах отся давня сентиментальна пісня. Завелася в часописах предивна коротенька переписка між розлученими дітьми одного народу. Одні пішли на схід за Збруч і там мов у морі потонули, другі лишилися в Галичині без листів, без вістки від рідних — і в розлучених серцях виросла непевність, страх, безмежна туга, любов, що не находить способу як себе заспокоїти. Так мало треба, тільки вістки невеличкої, що все добре,— і саме тої вістки нема місяць, два, три, півроку. А там війна і вороги, а там тиф, а там голод, нечувана доріжня, студінь — всяке горе, яке тільки може впасти на чоловіка, що вилетів з родинного гнізда.

Давнє, знане горе опущених дівчат і матерів, оспіване в чулих, сердешних піснях, давні походи козаків, що гинули по степах і перед смертю мали тільки одно бажання: дати вістку до родини і мати від неї вісті хоч по смерті,— все те нагадується знову, мовби на світі не стало залізниць, пошт, телеграфів і телефонів.

Казав собі висипати високу могилу, Казав собі посадити в головах калину. Будуть пташки прилітати, калиноньку їсти, Будуть мені приносити від родини вісті.

А коли не пташки, то вороний коник, буйний вітер і бистра річка мали занести або принести вісті — давня, безнадійна поетична пошта наших розлучених предків на Вкраїні далекій.

Тепер післанці певніші — це часописи — і вістки певніші, вони печатані. Та чи доходять вони до тих, до кого висилаються?

"Ю рку на Вел. Вкраїні! Де ти і що з тобою? Чому не пишеш? Я дуже стривожена. Зон я.

Хто знає, де живе (ім'я і прізвище), нехай дасть знати зажуреній матері (там і там).

Богданові К. Твоя жінка померла, дитина здорова. Не тужи! Дай знак життя?) Сестра Доз я.

Петрусь у Кам'янці. Сиди там, не вертай поки що, хоч страшно тужимо за тобою. "З о з у л ь к а".

І так далі, день в день, цілі місяці! Самі коротенькі вісточки від людей, котрі, якби могли, писали би довгі-довгі листи, щоби тільки висказати свою тугу, свій жаль, свою любов. Читаєш ті телеграми невідомих тобі людей і находиш у словах цілі трагедії: розлуку закоханих молодят, журбу матерів о синів, смерть у родині, страх перед переслідуваннями,— одним словом, муку людей, котрі не знають, як собі у тяжкім горі порадити. І на землю, зрошену кров'ю, паде ще, як осіння тяжка мряка, велетенський смуток тисячі живих сердець. Почерез Збруч на Вкраїну далеку перелітають невидимі сльози, нечутні зітхання і плачі, летить любов, що лучить розлучених, без уваги на всі воєнні кордони.

Щезають кріси і гармати, ворожа політика і самолюбні рахунки сильних,— і над великим простором землі з-поза хмар визирає тепле і ясне сонце — невидима сила теплого, доброго людського почуття, що єднає і тих, що осталися у близькій Україні, на захід від Збруча, і тих, котрим не* сподівано прийшлося жити, воювати або вмирати на Вкраїні далекій...